

בס"ד. שיחת ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ג.

בלתי מוגה

א. ידוע מה שסיפר רבינו נשיאנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר¹, שלכל אחד מהרביים היו מאמרים קבועים ביחוד בשביל לטהר אור העולם, אשר, פעם בשנים או בשלש שנים היו חוזרים עליהם ברבים.

ובהקדמה:

ידוע החילוק שבין תורה לתפלה² — שבתורה צריך להיות ענין של חידוש, ולא רק בהלימוד למיגרס (ללמוד ענין חדש שלא למד עדיין), אלא גם בהלימוד לעיונא, באופן שמחדש בתורה — "לאפשא לה"³; משא"כ בתפלה, שנוסח התפלה הוא בשוה בכל יום.

ובנוגע לענינו: נשיאי חב"ד⁴ היו לא רק בבחי' "שמונה נסיכי אדם"⁵, שמהם נמשך רק בבחי' מקיף⁶, אלא היו גם בבחי' "שבעה רועים"⁷, "כמשל הרועה שמאכיל ומשקה את הצאן, שזהו השפעת החיות בפנימיות... המלמדים אותם תורה... השגה בפנימיות"⁸, ולכן היו יכולים וצריכים לומר מאמר חדש.

אבל אעפ"כ, כדי לפעול בעולם טהרת האויר, הוצרכו מזמן לזמן לחזור מאמר מיוחד, אף שכבר אמרו אותו בשנים שלפנ"ז.

ובנוגע לאדמו"ר הזקן — ששנה זו היא שנת המאה וחמישים להסתלקות-הילולא שלו — הנה א' המאמרים שהי' חוזר עליו מזמן לזמן לטהר אור העולם, הוא: ד"ה החלצו שנדפס בלקוטי תורה בפרשת השבוע⁹, בלי ההגהות (שרובם ככולם ניתוספו ע"י הצמח-צדק).

ולהעיר, שבלקו"ת דפ' מטות יש כמה דרושים לפני ד"ה החלצו, כמו בפרשת השבוע שמתחילה בענין הנדרים, ורק לאח"ז מסופר אודות מלחמת מדין, שבה נאמר¹⁰ "החלצו מאתכם"; אבל, המאמר ששייך ביחוד לפעול טהרת אור העולם הוא דוקא ד"ה החלצו, ששייך למלחמת מדין.

ח"ג ע' שלא ואילך).

(5) מיכה ה, ד. וראה סוכה נב, ב.

(6) תו"א שם לג, ד.

(7) מטות פה, ד ואילך.

(8) מטות לא, ג.

(1) אג"ק שלו ח"ו ע' רסז (נעתק ב"היום

יום" כח תמוז).

(2) ראה תו"א מקץ לח, ג. לט, ד.

(3) זח"א יב, ב.

(4) ראה גם מכתב ג' תמוז השי"ת (אג"ק

ב. ולהבין זה, יש להקדים תחילה ביאור ענינה המיוחד של מלחמת מדין, שחלוקה הן ממלחמת סיחון ועוג שהיתה לפני, והן ממלחמת ל"א המלכים שהיתה לאחריו — דלכאורה, בשלמא מלחמת עמלק יש בה ענין מיוחד, כיון שעמלק הי' הראשון שהתחיל במלחמה עם בני"י, אבל מהו ענינה המיוחד של מלחמת מדין?

המשך הביאור — ע"פ דברי הספרי¹⁰ שבמלחמת מדין השתתף גם שבט לוי, דלא כבשאר המלחמות ששבט לוי "לא עורכין מלחמה כשאר ישראל"¹¹, כיון שמלחמת מדין שונה מכל המלחמות, שלא היתה לשם כיבוש וירושה¹², כמו מלחמת ל"א מלכים (וכן מלחמת סיחון ועוג) שהיתה כדי לכבוש ולירש את הארץ¹³, לעשות ממנה ארץ ישראל¹⁴, אלא כל ענינה הי' לנקום נקמת הוי'¹⁵ (ועפ"ז סרה השגת הראב"ד על הרמב"ם¹⁶ בנוגע להשתתפות הלויים בנחלת וביזת שאר ארצות¹⁷), וענין זה שייך (גם) לשבט לוי, "חיל השם" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חכ"ג ע' 206 ואילך.

ג. ובפנימיות הענינים:

כל שאר המלחמות שהיו בשביל כיבוש הארץ ענינם הוא בירור העולם; ואילו מלחמת מדין שענינה לנקום נקמת הוי' — הנה על ידה נמשך גילוי שם הוי' שלמעלה מהעולם.

וזוהו גם שכיבוש ארץ ישראל קשור עם המלחמה נגד שבע אומות

בנוגע לענינים של סור מרע, כמו ערי מקלט, שהיו גם בעבר הירדן, כמו בארץ ישראל (ראה שיחת ש"פ מטו"מ, מבה"ח מנ"א תשי"ט ס"ב (תו"מ חכ"ו ע' 147 ואילך). וש"נ).

15) ואעפ"כ למדים ממלחמת מדין ש"כשצריך על עיר לתפשה אין מקיפין אותה מארבע רוחותי' אלא משלש רוחותי', ומניחין מקום לבורח כו" (רמב"ם הל' מלכים פ"ו ה"ז) — במכ"ש וק"ו: ומה מלחמת מדין שהוצרכו להרגם (לא מצד כיבוש הארץ, אלא) מצד נקמת הוי', הניחו מקום לבורח, בשאר מלחמות שההריגה אינה אלא מצד כיבוש הארץ, על אחת כמה וכמה שיש להניח מקום לבורח.

16) שם הי"א.

17) ראה גם הערת רבינו בסה"מ תרנ"ט שם.

9) ראה תנחומא תצא ט. פרש"י תצא כה, יח.

10) מטות שם, ד. הובא בפרש"י עה"פ.

11) רמב"ם הל' שמיטה ויובל פי"ג הי"ב.

12) שהרי לפי הנראה מהכתובים — לא ירשו בני"י את ארץ מדין, וגם לפי הדעה שירשו את ארץ מדין — הי' זה בכלל ירושת ארץ סיחון (ראה סה"מ תרנ"ט ע' נד).

13) ובשביל זה היתה גם הריגת האומות — שלא תהא מניעה לעשות מ"ארץ כנען" "ארץ נושבת", שראוי' לדירת אדם העליון שעל הכסא.

14) כולל גם ארץ סיחון ועוג שבעבר הירדן, שאף שארץ ישראל מקודשת ממנה (בנוגע להבאת העומר ושתי הלחם), הרי בנוגע לכמה דינים נחשב עבר הירדן כמו ארץ ישראל, הן בנוגע לענינים של עשה טוב, והן

שהם כנגד שבע מדות, והרי בחי' המדות היא המקור לעולמות; ואילו מלחמת מדין היא עם הקליפה שמנגדת על ספירת החכמה¹⁸, בחי' המוחין שלמעלה מעולמות.

וזהו שמדין הוא מלשון מדון ומריבה¹⁹, שזהו היפך ענין האחדות והביטול שמצד החכמה. ובלשון רבינו הזקן בתניא²⁰: "כולן מתאימות ואב א' לכולנה", היינו, שענין האחדות קשור עם בחי' החכמה — "אב". ועז"נ²¹ "ברכנו אבינו כולנו כאחד", שכאשר "כולנו כאחד", אזי נמשכת הברכה מבחי' החכמה — "אבינו".

[ועפ"ז יש לבאר בפנימיות הענינים²² מה שבמלחמת מדין "אין מקיפין אותה מארבע רוחות" אלא משלש רוחות, ומניחין מקום לבורח כו"²³, אף שלכאורה היתכן שמניחים אפשרות למנגדים על שם הוי' — שזהו ע"ד המבואר בתניא ספ"ב שיש כאלו ש"מצוה לשנאותם", כפי שאמר דוד "תכלית שנאה שנאתים גו"²⁴ (אף שגם הם בכלל ישראל, ד"אע"פ שחטא ישראל הוא²⁵, ומצד הנשמה "כולן מתאימות כו"), וזהו תוכן הענין שרוח רביעית נשאת פתוחה בשביל הבורח, שזהו סוג הנ"ל, שהוא חלק קטן בלבד²⁶].

ועפ"ז מובן, שכל שאר המלחמות שענינם בירור העולם, אינן שייכות לשבט לוי שהובדל מעניני העולם; ואילו מלחמת מדין שענינה המשכת גילוי שם הוי' שלמעלה מהעולם — הרי ענין זה שייך בעיקר לשבט לוי, מלשון "הפעם ילוה גו"²⁷, שהו"ע האחדות, ושייכותה לשאר השבטים היא רק בגלל שגם הגילוי שלמעלה מהעולם שנפעל ע"י שבט לוי צריך להיות נמשך בעולם, ע"י שאר השבטים (וע"ד השותפות של יששכר וזבולון כו').

ויש להוסיף, שהשייכות של שבט לוי למלחמת מדין (שעל ידו דוקא נפעלה "נקמת הוי'" במדין) לא נתפרשה בקרא, אלא נלמדת מריבוי בתושבע"פ, ש"ערכים וחמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה"²⁸ —

18 ראה סה"מ הנ"ל ס"ע נו ואילך.

25 סנהדרין מד, רע"א.

19 סה"מ שם ע' נה. וש"נ.

26 ויומתק יותר שזוהי רוח רביעית —

20 פל"ב.

ע"פ דברי הגמרא (כ"ב סג, א) בנוגע לירושה,

21 נוסח ברכת "שים שלום" בתפלת

ש"חלק" הוא חלק רביעי, שזהו חלק קטן בלבד.

העמידה.

22 הביאור ע"פ נגלה דתורה — ראה

27 ויצא כט, לד.

לקו"ש שם.

28 ראה סנהדרין פח, סע"ב. ירושלמי שם

23 כנ"ל הערה 15.

פי"א ה"ד. ע"ז לה, א. ירושלמי שם פ"ב ה"ז.

24 תהלים קלט, כב.

שזהו מצד גודל העילוי והמשכת גילוי שם הוי' במלחמת מדין ע"י שבט לוי.

ד. ועפ"ז יש לבאר הטעם שרבינו הזקן בחר דוקא במאמר ד"ה החלצו (ששייך למלחמת מדין) לאמרו בשביל לטהר אויר העולם: טהרת אויר העולם היא ע"י המשכה וגילוי שלמעלה מהעולם, שלכן נעשה ע"י אמירת מאמר דא"ח, פנימיות התורה, דלית תמן לא קושיא ולא מחלוקת כו',²⁹ למעלה מענין הבירורים כו', ובזה גופא — מאמר דא"ח בענין מלחמת מדין ע"י שבט לוי, שענינה גילוי והמשכת שם הוי' שלמעלה מהעולם, כנ"ל.

ה. וההוראה מזהה³⁰:

ובהקדם מ"ש הרמב"ם³¹ "לא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו כו' לעמוד לפני ה' כו'", והיינו, שיושבי אוהל הם כמו שבט לוי.

ולכאורה יכולים לחשוב, שכיון שאין להם שייכות לעניני העולם, שלכן פטורים מהשתתפות במלחמה לכיבוש הארץ, הנה כמו"כ פטורים הם מהתעסקות בענינים השייכים לאהבת ישראל.

ועל זה באה ההוראה — שאדרבה: מלחמת מדין — שענינה ביטול ענין המדון ומריבה, וההוספה בענין האחדות כו' — שייכת בעיקר לשבט לוי, ולכן, יושבי אוהל הם אלו שצריכים להתעסק בכל הענינים השייכים לאהבת ישראל ואחדות ישראל, ולעשות זאת מתוך מסירה ונתינה (לא בשביל שיטפחו על שכמם כו').

וכיון שמלחמת מדין קשורה עם משה רבינו — שהוצרכה להיות על ידו דוקא³², וכנ"ל שקליפת מדין מנגדת על ספירת החכמה, שזוהי בחינתו של משה רבינו — הרי מובן, שבשביל זה צריכים להיות "אנשי משה"³³, ועי"ז מוסיפים שלימות במשה רבינו עצמו.

* * *

ו. בנוגע³⁴ לפרשת מסעי — הנה אף שיש בה כו"כ ענינים, הרי

29) זח"ג קכד, ב (ברע"מ). הובא ונת' ראה לקו"ת פרשתנו (מטות) פז, א. בתניא אגה"ק סכ"ו. פח, ב. סה"מ תרנ"ט שם ע' נד. ע' סז.
30) ראה גם לקו"ש שם ע' 213.
31) ראה תו"א תצוה פג, ב. ובכ"מ.
32) מכאן ואילך — ראשי-פרקים ונקודות שם הי"ג.
בלבד (המח"ל).

ענינה העיקרי הוא ענין המסעות, שעל שם זה נקראת הפרשה כולה, ומזה מובן, שכל פרטי הענינים שבה שייכים לענין המסעות.

בנוגע לכללות ענין המסעות — ידוע מה שמדייק רבינו הזקן³⁵ במ"ש³⁶ "ויכתוב משה את מוצאיהם למסעיהם גו' ואלה מסעיהם למוצאיהם", "למה גבי ויכתוב משה הקדים מוצאיהם למסעיהם, ואח"כ הפך ואומר ואלה מסעיהם למוצאיהם"?

ומבאר³⁷, ש"מוצאיהם היינו מקור נשמות ישראל, כענין שנאמר³⁸ וכמוצא מים . . ומשם המשיך הארה כדי להיות להם כח לעלות מלמטה למעלה, וזהו למסעיהם, ר"ל הנסיעה וההעלאה שממטה . . ואח"כ ואלה מסעיהם למוצאיהם, ר"ל זוהי העלי' עד מוצאיהם ממטה למעלה."

ויש להוסיף, שהענין ד"מוצאיהם למסעיהם גו'" ישנו גם בכל מסע בפני עצמו — שזהו הענין ד"ויסעו גו' ויחנו גו'": "ויסעו" — "מוצאיהם", "ויחנו" — "מסעיהם".

ועפ"ז, הנה אף שבפשטות הענין העיקרי הוא "ויחנו", ואילו "ויסעו" הוא רק דרך אגב, הרי לאמיתתו של דבר נוגע גם הענין ד"ויסעו", והיינו, שגם ההליכה בדרך כשלעצמה פעלה פעולתה, וכפי שמצינו שהארון הי' הורג הנחשים כו'³⁹.

וכן הוא בנוגע לעילוי שישנו בענין הנעלים (שעל ידם נעשה ההילוך במסעות) — שנוסף על המעלה שבזה בנוגע לענין העלי' לרגל, שעז"נ⁴⁰ "מה יפו פעמיך בנעלים גו'" (שזהו בנוגע לתכלית ומטרת ההליכה), יש מעלה גם בענין הנעלים כשלעצמו, וכמובן גם מזה שחונך הי' תופר מנעלים ובכל תפירה הי' מייחד יחודים עליונים⁴¹.

וענין זה נוגע גם בשייכות לכללות ענין המסעות בעבודתנו — ע"פ תורת הבעש"ט⁴² שכל מ"ב המסעות ישנם אצל כל אחד מישראל במשך שנות חייו, החל מלידת האדם, ועד שמגיע אל ארץ החיים העליונה. ועד"ז ישנם מ"ב המסעות בכל יום.

* * *

40) שה"ש ז, ב. וראה סוכה מט, ב. וש"נ.
וראה גם לקו"ת שה"ש מג, א ואילך.
41) ראה בס' שנסמנו בתו"ח בשלח קנח,
ב. וראה גם לקו"ת שם מד, א.
42) ראה כתר שם טוב בהוספות ס"ל.
וש"נ.

35) לקו"ת פרשתנו (מסעי) צא, סע"א.
36) פרשתנו (מסעי) לג, ב.
37) שם צב, א.
38) ישע"י נח, יא.
39) ראה דב"ר פ"ז, ט. וראה גם לקו"ת
שם צא, ב.

ז. מאמר ד"ה החלצו גו'.

* * *

ח. דובר אודות השבתות דבין המצרים (ע"פ המבואר ברשימות הצ"צ⁴³): (א) שענין המסעות שייד לבין המצרים, (ב) שבשבתות של בין המצרים צריך להיות ענין השמחה, כמו בכל שבת שיש מצוה להתענג ולשמוח⁴⁴, ויתירה מזה, כיון שהשבתות דבין המצרים הם בבחי' הקדמת רפואה למכה.

* * *

ט. דובר אודות הקריאה במנחה בפ' דברים, ובין הדברים נאמר⁴⁵: אלה הדברים — דברי תוכחות, אבל באות "אחרי הכותו גו'"; אחרי שהטיב להם דוקא (וכדפירש"י⁴⁶). וכן הוא גם בנוגע להגלות והתוכחות שבו (אשר נוסף שתכליתם הוא "עד היום האחרון"⁴⁷, הנה גם ברגעים המועטים שנשארו עד להגאולה) — באם נצרך עדיין לדברי תוכחות, יה"ר שתמשך תחילה השפעה מרובה בהרחבה בגשמיות וברוחניות, ורק אחרי זה דברי תוכחה, וגם אז — דברי תוכחה בתורה, תורת חסד (ותירה מזו: ענין המוסר וכו' — הרי אפשר לצאת גם ע"י היגיעה בתורה, כמבואר בתו"א⁴⁸), שמטרתם — הכנה להגילוי דגאולה האמיתית והשלימה, העתידה לבוא בקרוב ממש.

ובכ"ז ביו"ט שחל להיות בשבת יש שמחה — כי בשבת סתם הוא ע"ד דבר שלא הי' ניכר מעולם בפ"ע (ראה שו"ע אדה"ז שש"כ ס"ד. שו"ע יו"ד סק"ב ס"ד) — נדפס בלקו"ש ח"ד ע' 1090 הערה 31 (משיחה זו). — וראה גם תו"מ חל"ה ע' 42. וש"נ.

45) נדפס בלקו"ש שם ע' 1091-2 הערה 34.

46) דברים א, ד.

47) ברכה לד, ב ובספרי ופרש"י.

48) שמות מט, א ואילך. נא, א ואילך.

43) על מגילת איכה ע' 45, ולאח"ז באוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'צו.

44) תוספות ד"ה מ"ד מו"ק כג, ב — מהירושלמי ברכות פ"ב ה"ז. וראה ירושלמי מגילה פ"א ה"ד. ספרי בעלותך יו"ד, יו"ד. בה"ג במנין המצות. פי' הרא"ש והמאירי לנדרים סו. סידור רע"ג ומחזור וויטרי, דנוסח ברכת שבת הוא "וישמחו בכך". — ומה שבפוסקים ורבינו הזקן בשלחנו ר"ס רמב (ועייג"כ לקו"ת פ' צו יא, ד) פסקו ענין העונג ולא השמחה בשבת, י"ל, לפי שהוא כשרגא בטיהרא, כי השמחה נכללת ובטילה בהעונג.